

“Günəş” taksi maşınları parkında Dadaşı hamı tanıyır. Onu görənler, istər-istəməz gülümsəyirlər. Bilirsiz niyə? O gün Dadaş işə vaxtından əvvəl gəlmişdi. Maşının ora-burasına baxıb, “smənşik”in qarasına deyindi: ‘Zalim oğlu maşına heç baxmır. Elə bil, anbara salıb, hər tərəfi palçıqdı. Heç olmasa qaraja girəndə uşaqlara üç manat ver, yusunlar. Bu gündə şəhərə çıxmaq olar?..’ O, sonra maşının yağına və suyuna baxıb, narazı halda başını buladı: ‘Suyu da yoxmuş ki...’. Dadaş maşını yuyucuların yanına sürdü. Oğlan Dadaşı görən kimi gülümsədi: - Sabahın xeyir, Dadaş əmi, məşallah, lap tezdən gəlmisən. Sonra o rezin çəkməni geyinib maşına baxdı və dedi: - Bahoo, qaragün maşın nə gündədi! İncimə Dadaş əmi, sənə o “smənşik”in lap “krisadı” ha... Dadaş oğlana cavab vermədi. Bilirdi ki, ona cavab versə, iş uzana-çaq, oğlan nədən oldu “üyüdü” tökəcək. O, gödəkçəsinin düymələrini bağlayıb gəzişməyə başladı. Yadına düşdü ki, axşam arvadla toya getməli idi, Səidənin rəfiqəsinin toyudu, getməsə, olmaz. Toyun pulunu çıxara bilsə, yaxşı olar. Hələ bu toydan əlavə iki dəvətna-

yaqdan iki dəfə oyan-bu yana keçmişəm, görmüşəm dayanmısan, nə məsələdi? Demişəm ki, bəs belə... Mənə gülüb deyir ki, a kişi, o qadın “atənşik”di. Bu qapıdan girir, o biri qapıdan çıxıb gedir... Əlim üzümde qalıb. Dünya nə pis olub, qadına bax, əmələ bax... “Kömürçü meydanı”n yanından ötəndə bir qız əl qaldırdı və maşına minən kimi dedi ki, əmi, imtahanə on dəqiqə qalıb, mənə universitetə çatdır. Dadaş: - Çalışaram qızım, ancaq çox gec qalmısan. Gərək elə yolla gedək ki, “probka”ya düşməyək. Narahat olma, əmi sənə imtahanə çatdıracaq. O avtomobili ara küşələrlə sürüb Cavid prospektinə çıxardı və metronun yanından keçib universitetin böyük qapısı ağzında saxladı. Qız sevincək halda maşından düşdü və beşliyi ona uzadıb “sağ ol, əmi” deyib, tez uzaqlaşdı. Dadaş kişinin yadına yenə Səidə düşdü. Çünki Səidə də bu universitetdə oxuyurdu. Qızı axşamlar gec yatsa da, hər gün tezədən durur, çay qoyur, yemək yeyir və sakitcə universitetə yollanır. İmtahanlardan da, məşallah, çox vaxt “əla” alır. Bir dəfə də olsun kişiye ata-anaya əziyyət verməyib... Cavid pros-

pektinə yenice çıxmışdı ki, supermarketin yaxınlığında Şamil müəllimi gördü. Yanında nəvəsi vardı. Dədəsən, uşağı dərsə aparırdı. Maşını düz onun qarşısında saxladı. Şamil müəllim Dadaşın köhnə qonşusuydu, dağlı məhəlləsində yaşayırdılar. Darvazaları bir-birinə qonşucanlı idi. Məhəllədə hər kəsin harada həll ediləsi vacib işi olurdu Şamil müəllimi axtarırdı. Böyük alim olsa da, çox sadə idi. Buna görə də məhəllədə xeyir-şər olanda Şamil müəllimi yuxarı başda oturdurdular. Dadaş onunla iyirmi beş ildən çox qonşuluq eləmişdi, ancaq bir dəfə də onun onun haqqında xoşagəlməz söz eşitməmişdi. Universitetdə dekan idi. Qonşuların oxuyan uşaqlarının çoxuna köməyi dəymişdi. Elə Dadaşın oğluna da bir neçə dəfə imtahanından qiymət yazdırmışdı. Sonra da yanına çağıraraq demişdi ki, atan zəhmət-zillətlə çörək qazanır, yaxşı oxu... Ondan sonra oğlan Şamil müəllimə söz vermişdi ki, daha yaxşı oxuyacaq. Bir də ancaq təyinat zamanı Şamil müəllimdən xahiş etmişdi ki, onun, cənub rayonların birinə göndərilməsinə kömək etsin. Şamil müəllim də nazirlikdə kiməsə ağzı açmışdı, sözünü yerə salmamışdılar. Şamil müəllim rüşvət-zad alan deyildi. Buna görə də, universitetdə ona hörmət edirdilər, bir dəfə rektor qoymaq istəmişdilər, öz razılıq verməmişdi, demişdi ki, ora can atənlərin çoxunu tamah aldadır. Mən ildə bir ki-

Səidənin qızılı saçları, qoşa hörükləri, yumru ala gözləri vardı. Kağız kimi ağ idi, buna görə də utandı-ğından çox vaxt kapron corab geyinirdi. Dilli-dilavər qız idi. Məhəllə oğlanlarının çoxu ürəyində Səidəni sevirdi. Ancaq heç kəs ürək eləyib bu istəyi dilə gətirə bilmirdi. Dadaş da o qızı sevirdi. Bir dəfə bərk qar yağmışdı. Oğlanlar məktəbdən çıxan qızları qartopu ilə vururdular. Dadaş onlardan bir qədər arxada dayanıb Səidənin nə vaxt çıxacağını gözləyirdi. Zəng çalındı. Məktəblilər həyətə töküldülər. Az keçmişdi ki, Səidə də Rayihə ilə qapıda göründü. Oğlanlar qartopu atmağa başladılar. Dadaş özünü saxlaya bilmədi, oğlanlardan birini yaxalayıb qarın üstünə yıxdı və yumruqlamağa başladı. Sonra hayküy qopdu, məktəbin həyəti döyüş meydanına çevrildi. Dadaşın dostları ona köməyə gəlmişdilər. Şəhəri gün direktor Dadaşı öz otağına çağırırdı və məsələni öyrənməyə çalışırdı. Ancaq o, dava-dalaşın niyə və kimə görə baş verdiyini demədi. Direktor Dadaşa yazılı töhmət verdi. Günlərin bir günü Səidə məktəbə gəlmədi və Dadaş hər gün onun yolunu gözlədi. Səidənin isə Dadaşın ona bəslədiyi məhəbbətdən xəbəri olmadı. Sən demə, Səidənin atasını hansı rayonasa işləməyə göndərilməmiş... O vaxtdan illər ötsə də, Dadaşın ürəyində o qoşa hörüklü qızın surəti hələ də yaşayırdı. - Bağışlayın, siz Səidə xanım deyilsiz? - Nədən bildiz? - Biz sizinlə 175 sayılı məktəbdə oxumuşuq, Əli müəllim direktor idi onda... - Hə, doğrudur, ancaq mən sizi xatırlamıram. Qadının son sözləri Dadaşın ürəyində tutuşan ilk sevgi qığılcımlarını yenidən söndürdü. Şəhərə çatanda yağış daha da bərkimişdi. Bəzi küçələrdə gölməçə yaranmışdı. Ancaq onların evi dikdirdə olduğu üçün yağış, qar suları onlardan yan keçirdi. Ancaq indi Dadaş yağış barədə düşünmürdü, arxa oturmaqda oturmuş Səidə haqqında fikirləşirdi. O, bir azdan maşından düşəcəkdə... Səidə xanım maşından düşmüşdü ki, blokdan ucaboylu bir oğlan çıxdı. Yaxınlaşıb əvvəlcə Səidə xanımı öpdü və sonra: - Mama, niyə xəbər eləməmişən, özüm çıxardım qarşıma. - Eybi yoxdu, narahat eləmək istəmədim. Sağ olsun, bu qar-daş, kömək elədi, getirdi. Deyir ki, bir məktəbdə oxumuşuq... Oğlan çıxararaq Dadaşa pul vermək istədi. Amma Dadaş almadı: - Eyib deyil, bir məhələ böyümüşük, bir məktəbdə oxumuşuq. Qadın dedi: - Xahiş edirəm götürün, yoxsa bir də sizi görəmsə maşınına minmərim... Dadaş Səidəyə baxdı. O, yaşa dolsa da yumru gözləri heç dəyişməmişdi. Ağappaq çöhrəsi necədə aydın və nurlu idi. Qoşa hörükləri isə şələləyə bənzər şabalıdı saçlar əvəzləmişdi.... Dadaş nə fikirləşdise maşını öz evlərinə tərəf sürdü. Həyətə girdi və baqajdakı korobkanı götürüb pilləkənləri qalxdı. Anaxanım Dadaşın bu xəbərsiz gəlişinə təəccüblənsə də, onu əlidlə görüb sevinən kimi oldu. O aynabənddə oturub arvadından çay istədi. Sonra istədi başına gələnləri arvadına danışsın, amma bu fikirdən vaz keçdi. Anaxanım çayı gətirib onun qarşısına qoydu, sonra heç nə demədən gedib korobkanı açdı. Anaxanım gördüyünə heyretləndi: - Dadaş, başuva daş, bu nədi? Lakin o, heç nə olmamış kimi pəncərəyə doğru getdi və yağın yağışa tamaşa etməyə başladı. Fikri isə hələ də Səidənin yanında idi... Anaxanım isə dinməzəcə oturub gah stolun üstündəki daşa, gah da özünü qərribə aparan ərinə baxırdı. Doğru deyiblər, yerin də qulağı var. Bir neçə gündən sonra qarajda çoxları bu məsələdən xəbərdar oldu. O vaxtdan, iş yerində onu, çoxları “Kubik Dadaş” deyər çağırırdı.

Səməd Məlikzadə

mə də veriblər. Kişi balaca dilxor oldu: “Allah evini yıxmasın toyu bazara çevirənlərin. Qazandığımız toylardadı...”. Yadına Anaxanımın toyla bağlı dedikləri düşdü: “A kişi, elə demə, tək şadlıq olsun. Məşallah, kiçik qız da böyüyüb. Bir də gördün elçilər girdi qapıdan. İndi sən gedirsən, sənə qızının toyu olanda da onlar gələcəklər. Hələ qabaqda nəvələrin var...”. Dadaş kişinin çöhrəsi işqləndi, ürəyini sevinc hissi bürüdü: “Hə, Anaxanım düz deyir, tək toy olsun. Məşallah, Səidə də gözəl-göyçək qız olub...” Dadaş kişi Səidəni çox istəyir, çünki o, rəhmətlik anasına oxşayır. Buna görə də ona həmişə “anam” deyir, bir sözünü iki eləmir. Ürəyi istəyəni haradan olsa tapıb alır. Anaxanım da buna görə arabir deyir ki, belə eləmə, qızı ərköyün öyrədirsən. Dadaş isə ona çox vaxt təbəssümlə cavab verir... Dadaş maşını minəndə dedi: “Bizdən hərəkət, Allahdan bərəkət! Yaxşı olar, inşallah”. Bu vaxt sürücü yoldaşlarından biri onun yanından keçərək zarafatla: - Yenə formadasan, ha, Dadaş, ceyran ovuna gedirsən? -dedi. Dadaş ona cavab vermədi. Bələmi sürüb getdi. Kişi onun dalınca: - Heyf deyildi köhnə vaxtlar. Gecə-gündüz yatdı yox idi, pul da ki, zibil kimi... Evə dönəndə cibindəkiləri tökürdün stolun üstünə, arvad-uşaq sayırdı. O yandan da dostlarla hər axşam ley-pey. Çexski pivənin tapılmayan vaxtında “Kubinka”dan yeşiknən alırdıq... Yoxsa indi, planı gücnən çıxarırdıq. Arvad-uşaq yanında da üzqaraçılıqdı. “Atənşik”lər də o qədər çoxalıb ki. Götürsən maşına lazımı yerə çatanda pul vermək istəmir, deyir bağışla, xəstəyəm, o biri deyir olanım budu. Hərəsi bir bəhanə ilə aradan çıxır... O gün də “Beş mərtəbə”nin yanında bir qadını götürmüşəm. Deyib ki, Yasamal pivəsinə sür, oradan meyvə alıb xəstəxanaya gedəcəyəm. Mən də sürmüşəm. Düşüb girib bazara. Gözləmişəm. Xeyli keçib üstündən. Bir də görürəm şofer yoldaşlardan biri siqnalayır. Düşüb soruşur ki, Dadaş, ba-

pektinə yenice çıxmışdı ki, supermarketin yaxınlığında Şamil müəllimi gördü. Yanında nəvəsi vardı. Dədəsən, uşağı dərsə aparırdı. Maşını düz onun qarşısında saxladı. Şamil müəllim Dadaşın köhnə qonşusuydu, dağlı məhəlləsində yaşayırdılar. Darvazaları bir-birinə qonşucanlı idi. Məhəllədə hər kəsin harada həll ediləsi vacib işi olurdu Şamil müəllimi axtarırdı. Böyük alim olsa da, çox sadə idi. Buna görə də məhəllədə xeyir-şər olanda Şamil müəllimi yuxarı başda oturdurdular. Dadaş onunla iyirmi beş ildən çox qonşuluq eləmişdi, ancaq bir dəfə də onun onun haqqında xoşagəlməz söz eşitməmişdi. Universitetdə dekan idi. Qonşuların oxuyan uşaqlarının çoxuna köməyi dəymişdi. Elə Dadaşın oğluna da bir neçə dəfə imtahanından qiymət yazdırmışdı. Sonra da yanına çağıraraq demişdi ki, atan zəhmət-zillətlə çörək qazanır, yaxşı oxu... Ondan sonra oğlan Şamil müəllimə söz vermişdi ki, daha yaxşı oxuyacaq. Bir də ancaq təyinat zamanı Şamil müəllimdən xahiş etmişdi ki, onun, cənub rayonların birinə göndərilməsinə kömək etsin. Şamil müəllim də nazirlikdə kiməsə ağzı açmışdı, sözünü yerə salmamışdılar. Şamil müəllim rüşvət-zad alan deyildi. Buna görə də, universitetdə ona hörmət edirdilər, bir dəfə rektor qoymaq istəmişdilər, öz razılıq verməmişdi, demişdi ki, ora can atənlərin çoxunu tamah aldadır. Mən ildə bir ki-

lib dedi: - “Aeroport”a gedəcəyik. Dadaş: - Əyləşin,- dedi. Cavanlar yolun kənarındakı korobkanı maşının baqajına qoyduqdan sonra hər ikisi arxada oturdur. Yol boyu astaca nəse danışdılar. “Aeroport”a dönmə yolda qəza olmuşdu. Yol polisi hərəkəti nizamlamağa çalışırdı. Xeyli dayanmalı oldular... Maşın vağzalı qarşısında dayananda cavanlardan biri dedi: - Mümkünsə, üçcə dəqiqə gözləyin, saxlama kamerasındakı bağlamayı götürüm, qardaşım sizinlə şəhərə dönəcək. Cavanlar getdilər, lakin dedikləri vaxtdan xeyli keçsə də qayıtmadılar. Dadaş kişi dilxor olmuşdu. Öz-özünə deyiniirdi: “Korobkalarını götürsəydilər, heç gözləməzdim, rədd olub gedərdim...” O, daha on dəqiqə gözlədi, ancaq cavanlar qayıtmadılar. Dadaş məsələnin nə yerə olduğunu başa düşdü. Maşını işə salıb geri dönmək istəyirdi ki, bir qadın əl qaldırdı. Əvvəl istədi maşını saxlamasını, amma yağış başlamışdı və qadın nazik paltarda və çetirsiz idi. Buna görə də maşını saxladı və qadının çəmodanlarını baqaja qoydu. Qadın astaca dedi: - Yasamal tərəfə, “Olimp” mağazasının yerləşdiyi binanın həyətinə gedəcəyəm. Dadaş o dəqiqə başını qaldırıb güzgüdə qadına baxdı. Bu o idi- Flora müəllimənin qızı... Ancaq heç nə demədi, heç nə soruşmadı. Gözünü yola dikib məktəb illərini gözü önünə gətirdi. Səidə ilə bir məktəbdə oxuduğu illəri, günləri sıralamağa başladı.